

Πέφτει η κεφαλή των “Επτά εκκλησιών”;

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία](#) / [Ορθόδοξη πίστη](#)

Το ζοφερό μέλλον του Πατριαρχείου Αντιοχείας

Χρήστος Ιακώβου- Διευθυντής του Κυπριακού Κέντρου Μελετών (ΚΥΚΕΜ)

Οι χριστιανοί σήμερα στη Συρία αποτελούν το 10% με 12% του πληθυσμού της χώρας, με πιο μεγάλη ομάδα αυτή των Ορθοδόξων, οι οποίοι αριθμούν περίπου δύο εκατομμύρια και θεσμικά αντιπροσωπεύονται από το Πρεσβυγενές Πατριαρχείο Αντιοχείας.

Η ιστορική εξέλιξη το Πατριαρχείου, όπως και των άλλων τριών Πρεσβυγενών Πατριαρχείων (Κωνσταντινουπόλεως, Ιεροσολύμων και Αλεξανδρείας), επηρεάστηκε καθοριστικά από το γεγονός ότι βρίσκεται από τον 7ο αιώνα μέσα σε πλειοψηφικό μουσουλμανικό περιβάλλον. Αυτή η πραγματικότητα το αναγκάζει εδώ και αιώνες να έχει σοβαρούς περιορισμούς στη δράση του.

Από το 1724 μέχρι το 1898 η ανωτάτη ιεραρχία του Πατριαρχείου ήταν ελληνική. Αυτό συνέβη λόγω της συστηματικής και έντονης δράσης της Ρωμαιοκαθολικής

Εκκλησίας που οδήγησε στην ίδρυση του Πατριαρχείου των Ουνιτών, δηλαδή των Ορθοδόξων οι οποίοι έγιναν Καθολικοί με αποτέλεσμα τόσο οι Επίσκοποι του Πατριαρχείου όσο και το ποίμνιο, βλέποντας την διαβρωτική δράση των Ρωμαιοκαθολικών, να ζητήσουν να τους σταλεί Έλληνας Πατριάρχης.

Στα μέσα του 19ου αιώνας, κατά την εκλογή του Πατριάρχη Ιεροθέου, (1850-1884) ηγήθη το αίτημα από το Αραβικό ποίμνιο του Πατριαρχείου για εκλογή Άραβα Πατριάρχη. Η περίοδος από την πατριαρχία του Ιεροθέου μέχρι και την παραίτηση του τελευταίου Έλληνα Πατριάρχη Αντιοχείας Σπυρίδωνος (καταγόταν από τον Άγιο Νικόλαο Πάφου) το 1898, υπήρξε ταραγμένη. Το αραβικό ποίμνιο, έχοντας την διαρκή υποστήριξη της Ρωσικής εκκλησίας, η οποία μέσω της ίδρυσης το 1882 της «Ορθοδόξου Ρωσικής Αυτοκρατορικής Παλαιστινείου Εταιρείας» και της δημιουργίας ενός δικτύου υπηρεσιών προς τους Άραβες Ορθοδόξους Χριστιανούς (μοναστήρια, σχολεία και νοσοκομεία) κατάφερε να προωθήσει τα ρωσικά συμφέροντα στη Μέση Ανατολή διαβρώνοντας την ελληνική παρουσία στα Πατριαρχεία Αντιοχείας και Ιεροσολύμων. Τελικώς, το 1899, μετά από παλινωδίες της Υψηλής Πύλης και υπόγειες παρεμβάσεις της Ρωσικής εκκλησίας εξελέγη Άραβας Πατριάρχης Αντιοχείας, ο Μελέτιος Ντουμάνι.

Η εκλογή Άραβα Πατριάρχη σηματοδοτεί σε μεγάλο βαθμό την ενσωμάτωση του Πατριαρχείου στις εσωτερικές εξελίξεις της Συρίας και συνεπώς την εξάρτησή του από τις κατά καιρούς πολιτικές διακυμάνσεις, όντας θεσμός ο οποίος αντιπροσωπεύει μειονότητα. Η ελληνική παρουσία στην ανωτάτη ιεραρχία προσέδιδε κοσμοπολίτικο χαρακτήρα στο Πατριαρχείο κρατώντας το σε απόσταση από τις εσωτερικές εξελίξεις, ενώ αντιθέτως, η μετέπειτα παρουσία των Αράβων Πατριαρχών μετέτρεψε το Πατριαρχείο σε καθαρά τοπικό θεσμό.

Η τρέχουσα συριακή κρίση έλαβε από την αρχή θρησκευτική διάσταση, η οποία θα κρίνει τόσο την έκβαση όσο και το μέλλον της Συρίας. Η προοπτική της ανατροπής του καθεστώτος Άσαντ και η αντικατάστασή του με ισλαμικό σουνιτικό χαλιφάτο μόνο φόβο και ανασφάλεια προκαλεί στις μειονότητες (Χριστιανοί, Δρούζοι, Ισμαηλίτες, Κούρδοι, κά). Μπορεί το καθεστώς Άσαντ, το οποίο βρίσκεται στην εξουσία για 43 χρόνια, να υπήρξε καταπιεστικό, εντούτοις λειτούργησε προστατευτικά για τις μειονότητες έναντι της όποιας προσπάθειας θρησκευτικής κυριαρχίας των σουνιτών στη χώρα. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο εξηγείται και

σημαντική παρουσία των χριστιανών στη συριακή κρατική μηχανή. Το ίδιο άλλωστε το καθεστώς στηρίχθηκε στη μειονότητα των Αλαουιτών, από την οποία προέρχεται η οικογένεια Άσαντ.

Παρά το ότι μέχρι σήμερα οι επιθέσεις εναντίον των χριστιανών είναι μεμονωμένες και δεν αποτελούν το επίκεντρο των συγκρούσεων, λόγω του ότι η προτεραιότητα των αντικαθεστωτικών είναι η ανατροπή του Άσαντ, η ανησυχία στους κόλπους του Ορθοδόξου Πατριαρχείου Αντιοχείας φουντώνει μήπως επαναληφθεί το σκηνικό με το γειτονικό Ιράκ, μετά την ανατροπή του Σαντάμ Χουσεΐν.

Το παράδειγμα του Ιράκ με τους Χαλδαίους Ασσυρίους Χριστιανούς, οι οποίοι αποτελούσαν, όπως και στη Συρία, μειονότητα με δεσπόζουσα οικονομική θέση και έντονη κοινωνική και πολιτική παρουσία στο Ιράκ, με την ανατροπή του καθεστώτος Σαντάμ Χουσεΐν έγιναν στόχος επιθέσεων από τους Σαλιφιστές και τα παρακλάδια της Αλ Κάιντα. Στα τελευταία δέκα χρόνια εκατοντάδες χιλιάδες χριστιανοί αναγκάστηκαν να μεταναστεύσουν από το Ιράκ, αφού οι δολοφονίες πλέον έγιναν συνηθισμένο φαινόμενο. Το 2003, όταν έγινε η ανατροπή του Σαντάμ Χουσεΐν, ζούσαν στο Ιράκ περίπου δύο εκατομμύρια χριστιανοί, ενώ σήμερα έχουν απομείνει λιγότεροι από μισό εκατομμύριο. Ένας αριθμός διακοσίων χιλιάδων προσφύγων χριστιανών βρήκαν καταφύγιο στη Συρία, η οποία μέχρι το 2011 προσέφερε ασφάλεια. Σήμερα αντιμετωπίζουν τον ίδιο κίνδυνο για δεύτερη φορά και συνεπώς η ανησυχία γίνεται ακόμη πιο έντονη, αφού οι επιλογές μετακίνησης εκ νέου στη Μέση Ανατολή έχουν περιοριστεί.

Οι Σαλαφιστές, τόσο στο Ιράκ όσο και στη Λιβύη, έχουν στηρίξει την πολιτική των διώξεων κατά των χριστιανών της Συρίας τους οποίους χαρακτήρισαν συνεργάτες και στυλοβάτες του καθεστώτος Άσαντ. Συνεπώς σε περίπτωση ανατροπής του καθεστώτος Άσαντ, οι Χριστιανοί δεν θα αποτελέσουν μέρος της διαδικασίας αλλαγής καθεστώτος και κατ' επέκταση θα βρεθούν σε εξαιρετικά δυσμενή θέση. Ακόμη και η αδράνεια και παθητικότητα που επιδεικνύουν σήμερα οι χριστιανοί για τον συριακό εμφύλιο πόλεμο είναι για τους Σαλαφιστές τεκμήριο ενοχής.

Το Πατριαρχείο Αντιοχείας, πιο ειδικά, θα δεχθεί μεγάλο πλήγμα αφού θα στερηθεί

ενός μεγάλου μέρους του ποιμνίου του και θα απολέσει την προνομιακή θέση την οποία απελάμβανε τα τελευταία 43 χρόνια. Ο κίνδυνος εκτεταμένης συρρίκνωσης του ποιμνίου δεν είναι κάτι που αφορά αποκλειστικά το Πατριαρχείο Αντιοχείας. Προπορεύεται ήδη ιστορικά το Οικουμενικό Πατριαρχείο στην Κωνσταντινούπολη, του οποίου τόσο το ποίμνιο συνερικνώθη ανησυχητικά όσο και ακόμη πιο ανησυχητικό παραμένει το ενδεχόμενο μελλοντικής αποστέρησής του από κλήρο, λόγω της συνεχιζόμενης απαγόρευσης λειτουργίας της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης. Το μέλλον της Ορθοδοξίας στο κόσμο του Ισλάμ είναι ένα μεγάλο κεφάλαιο το οποίο θα πρέπει να συζητηθεί σε βάθος και να αναζητηθούν λύσεις οι οποίες να αντέξουν μέσα στο χρόνο.

Πηγή: olympia.gr